

## POSTANOWIENIE

24 maja 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Kamil Zaradkiewicz

na posiedzeniu niejawnym 24 maja 2024 r. w Warszawie  
w sprawie z powództwa A. O.  
przeciwko Bank S.A. w W.  
o ustalenie i zapłatę,  
na skutek skargi kasacyjnej Bank S.A. w W.  
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie I Wydział Cywilny  
z 6 października 2022 r., I ACa 427/22,

**1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**

**2)zasądza od Bank S.A. na rzecz A. O. 5 400 (pięć tysięcy czterysta) zł kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od doręczenia pozwanej odpisu niniejszego postanowienia.**

## UZASADNIENIE

Wyrokiem z 6 października 2022 r. Sąd Apelacyjny w Szczecinie, w sprawie z powództwa A. O. przeciwko Bank S.A. w W. o ustalenie i zapłatę, na skutek apelacji pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie z 13 stycznia 2022 r.

oddalił apelację pozwanej oraz zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 8100 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

Pozwana wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu II instancji, zaskarżając ten wyrok w całości oraz wnosząc o jego uchylenie w całości oraz uchylenie w całości poprzedzającego go wyroku Sądu I instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Szczecinie; ewentualnie, o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu II instancji w całości oraz przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Szczecinie do ponownego rozpoznania; ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu II instancji w całości oraz orzeczenie co do istoty sprawy poprzez zmianę wyroku Sądu I instancji poprzez uwzględnienie apelacji pozwanej i oddalenie powództwa w całości. Ponadto, pozwana wniosła o zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Uzasadniając wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania pozwana wskazała, że w sprawie mają występować następujące istotne zagadnienia prawne:

- 1) jeżeli stronie powodowej przysługuje dalej idące roszczenie o zapłatę, wynikające ze stosunku prawnego w postaci rze komo nieważnej umowy kredytu indeksowanego (waloryzowanego) kursem waluty obcej, w szczególności wynikające z możliwości żądania zwrotu dokonanych świadczeń na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu, to czy strona powodowa posiada interes prawny w żądaniu ustalenia nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z umowy?
- 2) czy w przypadku, gdy proces poinformowania konsumenta o ryzykach, wynikających z wprowadzenia do umowy kredytu klauzul przewidujących indeksację (waloryzację) kursem waluty obcej, polegał na przedstawieniu konsumentowi szczegółowej informacji o ryzyku kursowym związanym z zaciąganiem kredytu (było to stałym elementem procedury Banku), a konsument potwierdził przekazanie informacji w zakresie ryzyka kursowego oraz

zaakceptowania zasad funkcjonowania kredytu indeksowanego składając oświadczenie zawarte w umowie, to czy klauzule obciążające konsumenta ryzykiem kursowym mają charakter jednoznaczny i nie stanowią postanowień niedozwolonych w rozumieniu art. 385<sup>1</sup> § 1 k.c.?

3) czy norma zawarta w umowie kredytu indeksowanego (waloryzowanego) do kursu waluty obcej, zawierająca odesłanie do kursu określonego w tabeli kursowej publikowanej przez bank, podlega kontroli z punktu widzenia przesłanek abuzywności, czy też kontrola taka jest wyłączona na mocy art. 1 ust. 2 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz. Urz. UE z 1993 r., L 95, s. 29; dalej jako „dyrektywa 93/13”), z uwagi na fakt, że publikowanie kursów walutowych przez banki oparte jest na ustawowej podstawie prawnej, tj. art. 111 ust. 1 pkt. 4?

4) czy w świetle celów art. 385<sup>1</sup> k.c. oraz dyrektywy 93/13, dopuszczalne jest stwierdzenie upadku umowy kredytu, w oparciu o stwierdzenie niedozwolonego charakteru w rozumieniu art. 385<sup>1</sup> k.c. (abuzywność) części jej postanowień, dotyczących indeksacji (waloryzacji) kredytu do waluty obcej, jeżeli w ocenie Sądu, skutkuje to obiektywnie niekorzystnymi skutkami dla konsumenta, bez względu na wolę konsumenta w tym zakresie?

5) czy określenie „niedozwolone postanowienia umowne” w rozumieniu art. 385<sup>1</sup> § 1 i 2 k.c., dotyczy określonych przez strony umowy norm postępowania, czy też, przeciwnie, wyodrębnionych redakcyjnie fragmentów tekstu umowy oraz czy dopuszczalne jest wyeliminowanie z umowy całości kwestionowanych jednostek redakcyjnych w sytuacji, gdy stwierdzono abuzywność wyłącznie w odniesieniu do części zawartych tam norm?

6) czy norma zawarta w umowie kredytu indeksowanego (waloryzowanego) do kursu waluty obcej, regulująca odesłanie do konkretnego źródła pochodzenia kursu walutowego (tzw. „klauzula *spreadu*”), stanowi normę regulującą główne świadczenia stron w rozumieniu art. 385<sup>1</sup> § 1 k.c. oraz czy norma ta należy do *essentialia negotii* umowy kredytu?

7) czy stwierdzenie przez Sąd niezwiązania konsumenta normą zawartą w umowie kredytu indeksowanego (waloryzowanego) do kursu waluty obcej,

regulującą odesłanie do konkretnego źródła pochodzenia kursu walutowego (kursu kupna i sprzedaży, tzw. klauzula *spreadu*), skutkuje również niezwiązaniem konsumenta normą, zgodnie z którą wartość wzajemnych świadczeń uzależniona jest od kursu waluty obcej (tzw. klauzula ryzyka) oraz czy niezwiązanie konsumenta klauzulą ryzyka skutkuje upadkiem umowy?

8) czy jest zgodna z zasadami proporcjonalności, równości i pewności prawa, wynikającymi z Konstytucji oraz przepisów prawa unijnego, jak również z celami dyrektywy 93/13 oraz z celami art. 385<sup>1</sup> § 2 k.c., wykładnia polegająca na twierdzeniu, że niezwiązanie stron klauzulą *spreadu* ma rzekomo skutkować niezwiązaniem również klauzulą ryzyka, co ma prowadzić do przekształcenia umowy z mocą wsteczną w kredyt złotowy, ale oprocentowany w oparciu o parametr ekonomiczny właściwy wyłącznie dla waluty indeksacji (waloryzacji), co z kolei mogłoby prowadzić do stwierdzenia nieważności całej umowy?

W przypadku odpowiedzi negatywnej na powyższe pytanie, w ocenie pozwanej, powstaje również następujące zagadnienie prawne:

1) czy stwierdzenie przez Sąd niezwiązania konsumenta normą zawartą w umowie kredytu indeksowanego (waloryzowanego) do kursu waluty obcej, regulującą odesłanie do konkretnego źródła pochodzenia kursu walutowego (kursu kupna i sprzedaży, tzw. klauzula *spreadu*), przy jednoczesnym stwierdzeniu że konsument jest związany normą, zgodnie z którą wartość wzajemnych świadczeń uzależniona jest od kursu waluty obcej (tzw. klauzula ryzyka), skutkuje koniecznością dokonania wykładni postanowień umowy z pominięciem klauzuli *spreadu*, natomiast z wykorzystaniem przepisów dyspozytywnych w brzmieniu aktualnym na dzień zamknięcia rozprawy, w szczególności art. 358 § 2 k.c. lub art. 24 ust. 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim (tekst jedn.: Dz.U. 2022 poz. 2025, dalej: „ustawa o NBP”), oraz stwierdzeniem, że umowa podlega wykonaniu z wykorzystaniem do przeliczeń kursu średniego waluty indeksacji publikowanego przez Narodowy Bank Polski, aktualnego na dzień danej operacji finansowej?

Pozwana wskazała również, że istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących, w jej ocenie, poważne wątpliwości lub wywołujących

rozbieżności w orzecznictwie sądów, tj.: art. 189 k.p.c., art. 385<sup>1</sup> § 1 k.c., art. 353 § 1 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 i 2 pr. bank., art. 385 § 2 k.c. w zw. z art. 7 ust. 1 i 8b ust. 1 dyrektywy 93/13 i art. 353<sup>1</sup> k.c. w zw. z art. 2, 31 ust. 3 i 32 ust. 1 Konstytucji RP, art. 316 § 1 k.p.c. w zw. z art. 385<sup>1</sup> § 2 w zw. z art. 3 k.c. w zw. z 6 ust. 1 i 7 ust. 1 dyrektywy 93/13, art. 358 § 2 w zw. z art. 385<sup>1</sup> § 2 k.c., art. 24 ust. 3 ustawy o NBP w zw. z art. 385<sup>1</sup> § 2 k.c.

Powódka złożyła odpowiedź na skargę kasacyjną, w której wniosła o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie oraz o zasądzenie od pozwanej na swoją rzecz kosztów postępowania kasacyjnego według norm prawem przewidzianych, w tym kosztów zastępstwa procesowego oraz opłat skarbowych od udzielonych pełnomocnictw.

**Sąd Najwyższy zważył, co następuje:**

Skarga kasacyjna nie kwalifikuje się do jej przyjęcia celem merytorycznego rozpoznania.

Taka ocena skargi kasacyjnej wniesionej przez pozwaną uwarunkowana jest przede wszystkim treścią uchwały pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, która z chwilą jej podjęcia uzyskała moc zasady prawnej stosownie do treści art. 87 § 1 zd. 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jedn.: Dz.U. z 2024 r., poz. 622), i jako taka wiąże inne składy Sądu Najwyższego.

Zgodnie z przedmiotową uchwałą:

1. W razie uznania, że postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów.
2. W razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie.

3. Jeżeli w wykonaniu umowy kredytu, która nie wiąże z powodu niedozwolonego charakteru jej postanowień, bank wypłacił kredytobiorcy całość lub część kwoty kredytu, a kredytobiorca dokonywał spłat kredytu, powstają samodzielne roszczenia o zwrot nienależnego świadczenia na rzecz każdej ze stron.
4. Jeżeli umowa kredytu nie wiąże z powodu niedozwolonego charakteru jej postanowień, bieg przedawnienia roszczenia banku o zwrot kwot wypłaconych z tytułu kredytu rozpoczyna się co do zasady od dnia następującego po dniu, w którym kredytobiorca zakwestionował względem banku związanie postanowieniami umowy.
5. Jeżeli umowa kredytu nie wiąże z powodu niedozwolonego charakteru jej postanowień, nie ma podstawy prawnej do żądania przez którąkolwiek ze stron odsetek lub innego wynagrodzenia z tytułu korzystania z jej środków pieniężnych w okresie od spełnienia nienależnego świadczenia do chwili popadnięcia w opóźnienie co do zwrotu tego świadczenia.

Treść uchwały z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, stanowi potwierdzenie dominującej linii orzeczniczej Sądu Najwyższego dotyczącej skutków zawarcia w umowie kredytu denominowanego lub indeksowanego do kursu obcej waluty postanowień abuzywnych dotyczących zasad ustalania tego kursu na potrzeby wykonania umowy kredytu. Jedynie na marginesie Sąd Najwyższy zwraca uwagę, że poglądy wyrażane w tym zakresie w orzecnictwie Sądu Najwyższego przed podjęciem wskazanej wyżej uchwały, również przemawiałyby za odmową przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej wniesionej przez pozwaną.

Odpowiedzi sformułowane w punktach pierwszym i drugim uchwały determinują ocenę wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej w szczególności w zakresie, w jakim pozwana wskazuje na możliwość utrzymania w mocy umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego kursem waluty obcej po wyeliminowaniu z niej postanowienia dotyczącego zasad ustalania tego kursu mającego charakter abuzywny.

Sąd Najwyższy w przywołanej wyżej uchwale nie pozostawił wątpliwości co do tego, że po wyeliminowaniu z umowy abuzywnego postanowienia dotyczącego

zasad ustalania kursu waluty obcej nie jest możliwe uzupełnienie powstałej luki innym sposobem określenia kursu waluty obcej wynikającym z przepisów prawa lub zwyczajów, a w sytuacji braku możliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie.

Jak wskazano powyżej, skarga kasacyjna nie kwalifikowałaby się do przyjęcia do rozpoznania nawet pomimo braku wydania uchwały z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22. Przedstawione przez pozwaną kwestie dotyczące abuzywności postanowień umowy kredytu i skutków tej abuzywności były już przedmiotem licznych wypowiedzi Sądu Najwyższego (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego z 26 maja 2022 r., II CSKP 650/22; z 13 maja 2022 r.: II CSKP 293/22; II CSKP 405/22).

Po pierwsze, system ochrony interesów konsumentów (a tego dotyczy rozpoznawana sprawa) opiera się na założeniu, że konsument jest stroną słabszą niż przedsiębiorca zarówno pod względem możliwości negocjacyjnych, jak i ze względu na stopień poinformowania (zob. np. wyroki TSUE: z 21 kwietnia 2016 r., Radlinger i Radlingerová, C-377/14, ECLI:EU:C:2016:283, pkt 63; z 26 marca 2019 r., Abanca Corporación Bancaria i Bankia, C-70/17 i C-179/17, ECLI:EU:C:2019:250, pkt 49). Ustalenie przez prawo krajowe ram prawnych ochrony zagwarantowanej konsumentom przez dyrektywę Rady 93/13 z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich nie może zmienić zakresu i – w związku z tym – istoty tej ochrony, podważając tym samym wzmocnienie skuteczności wspomnianej ochrony poprzez przyjęcie jednolitych zasad dotyczących nieuczciwych warunków, które to wzmocnienie było zamiarem prawodawcy Unii Europejskiej, co zostało wskazane w motywie dziesiątym dyrektywy 93/13. Sąd nie może zostać uprawniony do zmiany treści nieuczciwych warunków, bez przyczyniania się do wyeliminowania zniechęcającego skutku wywieranego na przedsiębiorców poprzez zwyczajne i proste niestosowanie tych nieuczciwych warunków wobec konsumentów (zob. np. wyrok TSUE z 21 stycznia 2015 r., Unicaja Banco i Caixabank, C-482/13, C-484/13, C-485/13 i C-487/13, ECLI:EU:C:2015:21, pkt 31 i przytoczone tam orzecznictwo). Warunki ustalone przez prawa krajowe, do których odnosi się art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13, nie mogą stanowić zagrożenia dla istoty prawa, jakie konsumenci wywodzą z tego przepisu w interpretacji orzecznictwa TSUE

polegającego na niezwiązaniu warunkiem uznanym za nieuczciwy (wyrok TSUE z 26 marca 2019 r., Abanca Corporación Bancaria i Bankia, C-70/17 i C-179/17, ECLI:EU:C:2019:250, pkt 71).

Po drugie, w orzecznictwie Sądu Najwyższego nie budzi wątpliwości, że postanowienia umowy (regulaminu) określające zarówno zasady przeliczenia kwoty udzielonego kredytu na złotówki przy wypłacie kredytu, jak i spłacanych rat na walutę obcą, pozwalające bankowi swobodnie kształtować kurs waluty obcej mają charakter niedozwolonych postanowień umownych (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21). Abuzowość umów kredytów indeksowanych i denominowanych w walucie obcej (frankach szwajcarskich) nie wyczerpuje się przy tym w klauzulach kształtujących mechanizm indeksacji (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego: z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, Nr 2, poz. 20; z 21 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21; z 3 lutego 2022 r., II CSKP 459/22). Za takie uznawane są też postanowienia odnoszące się do ustalonego w walucie obcej mechanizmu waloryzacji świadczeń (określane niekiedy jako „klauzule ryzyka walutowego”), które wiążą się z obciążeniem kredytobiorcy - konsumenta nieograniczonym ryzykiem zmiany kursu waluty i związanym z tym ryzykiem zwiększenia kosztu kredytu (zob. wyroki TSUE: z 20 września 2017 r., C-186/16, Andriuc i in., ECLI:EU:C:2017:703, pkt 37; z 20 września 2018 r., C-51/17, OTP Bank i OTP Faktoring, ECLI:EU:C:2018:750, pkt 68; z 14 marca 2019 r., C-118/17, Dunai, ECLI:EU:C:2019:207, pkt 48; z 3 października 2019 r., C- 260/18, Dziubak, ECLI:EU:C:2019:819, pkt 44, wyrok Sądu Najwyższego z 30 września 2020 r., I CSK 556/18).

Wyjaśniono też, że niedozwolone postanowienie umowne (art. 385<sup>1</sup> § 1 k.c.) jest od początku, z mocy samego prawa, dotknięte bezskutecznością na korzyść konsumenta, który może udzielić następnie świadomej i wolnej zgody na to postanowienie i w ten sposób przywrócić mu skuteczność z mocą wsteczną.

Po trzecie, nie budzi też wątpliwości, że stwierdzenie niedozwolonego charakteru postanowienia w umowie kredytu może uzasadniać uznanie umowy za nieważną (zob. np. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja

2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, Nr 9, poz. 56; uchwałę Sądu Najwyższego z 16 lutego 2021 r., III CZP 11/20, OSNC 2021, Nr 6, poz. 40; postanowienie Sądu Najwyższego z 6 lipca 2021 r., III CZP 41/20, MoP 2021, nr 15, s. 775; wyroki TSUE z 3 października 2019 r., C-260/18, Dziubak; z 29 kwietnia 2021 r., C-19/20, I.W., R.W. przeciwko Bank BPH S.A., ECLI:EU:C:2021:341). Dyrektywa 93/13 umożliwia sądowi rozpoznającemu sprawę uwzględnienie żądania stwierdzenia nieważności umowy opartego na nieuczciwym charakterze warunku, jeżeli zostanie stwierdzone, że warunek ten jest nieuczciwy i że umowa nie może dalej obowiązywać bez takiego warunku (zob. podobnie wyrok TSUE z 14 marca 2019 r., Dunai, C-118/17, EU:C:2019:207, pkt 56). Jeżeli eliminacja niedozwolonego postanowienia umownego doprowadzi do takiej deformacji regulacji umownej, że na podstawie pozostałej jej treści nie da się odtworzyć treści praw i obowiązków stron, to nie można przyjąć, iż strony pozostają związane pozostałą częścią umowy. Koresponduje to z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13, który przewiduje, że nieuczciwe warunki w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami nie będą wiążące dla konsumenta, a umowa w pozostałej części będzie nadal obowiązywała strony, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego z 27 lipca 2021 r., V CSKP 49/21; z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21; z 3 lutego 2022 r., II CSKP 459/22). Jednocześnie, za niedopuszczalne należy zastępowanie wyeliminowanego abuzywnego postanowienia umowy innym mechanizmem wyliczenia kwoty raty kapitałowo-odsetkowej. Żaden bowiem przepis prawa, w tym art. 385<sup>1</sup> i art. 358 § 2 k.c., nie daje podstaw do zastąpienia klauzuli abuzywnej innym postanowieniem. Uzupełnienie luk po wyeliminowaniu takiej klauzuli stanowiłoby bowiem zbyt daleko idącą modyfikację umowy w celu ratowania sytuacji prawnej przedsiębiorcy stosującego niedozwolone postanowienie umowne. (zob. postanowienie SN z 31 maja 2022 r., I CSK 2314/22 i wskazane tam orzeczenia). Przedstawiona przez pozwaną argumentacja mająca przemawiać za możliwością zastosowania art. 358 § 2 k.c. po wyeliminowaniu z umowy niedozwolonego postanowienia określającego sposób ustalaniu kursu waluty obcej jest zatem bezzasadna.

Po czwarte, Sąd Najwyższy wielokrotnie wyjaśniał też, jakie przesłanki muszą być spełnione, aby można było przyjąć, iż konsument został należycie poinformowany o ryzyku walutowym związanym z zaciągnięciem kredytu indeksowanego do waluty obcej czy denominowanego w tej walucie (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego: z 27 listopada 2019 r., II CSK 483/18; z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22; z 13 maja 2022 r., II CSKP 293/22; z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22; z 24 czerwca 2022 r., II CSKP 10/22; z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22; z 20 lutego 2023 r., II CSKP 809/22; z 28 lutego 2023 r., II CSKP 763/22). W tym kontekście Sąd Najwyższy zastrzegał m.in., że ogólne pouczenie konsumenta, iż wahania kursów waluty obcej, do której kredyt jest denominowany/indeksowany wpłyną na wysokość salda kredytu oraz wysokość raty kapitałowo-odsetkowej wyrażonej w walucie krajowej, jest niewystarczające dla stwierdzenia, że bank udzielił kredytobiorcy konsumentowi wystarczającej informacji. Podkreślał też, że nawet przestrzeganie przez bank obowiązującego w dacie zawarcia umowy standardu wynikającego z rekomendacji S Komisji Nadzoru Bankowego dotyczącej dobrych praktyk w zakresie ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie wydanej w 2006 r., nie wyklucza oceny, że bank nie udzielił konsumentowi należytej informacji, a ocena ta może przesądzać nietransparentność klauzuli ryzyka walutowego (zob. np. wyroki SN z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22 i z 20 lutego 2023 r., II CSKP 809/22, postanowienie SN z 30 września 2022 r., I CSK 2071/22, i tam przywoływane orzeczenia).

Po piąte, w aktualnym orzecznictwie Sądu Najwyższego nie budzi wątpliwości możliwość wytaczania powództwa na podstawie art. 189 k.p.c. w sprawach dotyczących tzw. kredytów frankowych (postanowienia Sądu Najwyższego: z 29 marca 2024 r., I CSK 2961/23, z 29 lutego 2024 r., I CSK 1188/23). W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się bowiem, że interes prawny w należy pojmować elastycznie, z uwzględnieniem celowościowej jego wykładni, konkretnych okoliczności danej sprawy, szeroko pojmowanego dostępu do sądów i tego, czy w drodze innego powództwa (powództwa o świadczenie) strona może uzyskać pełną ochronę. Jeżeli strona procesu cywilnego zamierza uzyskać stabilne rozstrzygnięcie co do istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego będącego podstawą żądania zasądzenia świadczenia, co może dotyczyć

zwłaszcza sytuacji, w których ze stosunku tego wynika większa liczba roszczeń lub jego ocena może mieć znaczenie dla wyniku innych postępowań sądowych między tymi samymi stronami, może - zgodnie z zasadą dyspozycyjności - żądać ustalenia prawa lub stosunku prawnego. Ocena tego żądania znajdzie wówczas wyraz w sentencji i - w razie uprawomocnienia się wyroku - będzie korzystać z prawomocności materialnej na zasadach ogólnych (postanowienie SN z 15 lutego 2024 r., I CSK 6019/22). W sytuacji umowy kredytu, która generuje długoterminowy stosunek prawny, prawomocny wyrok ustalający nieistnienie stosunku prawnego, w przeciwieństwie do prawomocnego wyroku uwzględniającego powództwo o zapłatę, będzie rozstrzygał kwestię świadczeń przyszłych (niezapłaconych rat) i czynił sytuację kredytobiorcy w tym zakresie jasną. Ponadto, prawomocny wyrok uwzględniający wyłącznie powództwo o zapłatę, nawet przy przesłankowym ustaleniu nieistnienia stosunku prawnego z uwagi na nieważność umowy kredytu, może być niewystarczający np. do wykreślenia hipoteki zabezpieczającej spłatę kredytu.

Po szóste, zgodnie z aktualnym orzecznictwem Sądu Najwyższego klauzule kształtujące mechanizm indeksacji, zastrzeżone w umowie kredytu złotowego indeksowanego do waluty obcej (denominowanego w walucie obcej), określają główne świadczenie kredytobiorcy (postanowienie SN z 11 kwietnia 2024 r., I CSK 1347/23). Przyjmuje się także, że bez abuzywnych klauzul przeliczeniowych (spreadowych) umowa kredytu indeksowanego nie może nadal obowiązywać, gdyż ich wyeliminowanie prowadzi do upadku klauzuli ryzyka walutowego, charakterystycznego dla umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i uzasadniającego powiązanie stawki oprocentowania ze stawką LIBOR (postanowienie SN z 25 kwietnia 2024 r., I CSK 1583/23). Bez postanowień określających sposób wyznaczenia kursu miarodajnego dla przeliczenia złotych na franki szwajcarskie i na odwrót (bez uzupełnienia związanej z tym luki), klauzule przewidujące indeksację (ucieleśniające też ryzyko walutowe), w ogóle nie mogą wywrzeć skutku (wyrok SN z 29 listopada 2023 r., II CSKP 1460/22). Właśnie dlatego w orzecznictwie Sądu Najwyższego zwraca się uwagę na ścisłe powiązanie klauzuli ryzyka walutowego i klauzuli spreadowej (wyroki SN: z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22, z 13 maja 2022 r., II CSKP 293/22; z 13 maja 2022 r., II CSKP

464/22; z 25 lipca 2023 r., II CSKP 1487/22; z 29 listopada 2023 r., II CSKP 1460/22).

Po siódme, art. 111 ust. 1 pkt 4 pr. bank. przewiduje jedynie ogólny obowiązek informacyjny banków. Przepis ten w istocie nie stanowi żadnej przeszkody do badania przez Sąd abuzywności postanowień zawartej umowy.

Konkludując, pozwana nie wykazała, aby w niniejszej sprawie zostały spełnione przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w postaci występowania istotnych zagadnień prawnych oraz potrzeby dokonania wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie.

Z przytoczonych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398<sup>9</sup> § 2 k.p.c.). O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 108 § 1, art. 391 § 1 i art. 398<sup>21</sup> k.p.c. w zw. z § 2 pkt 7 i § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn.: Dz.U. z 2023 r., poz. 1935).

[SOP]

(r.g.)